

Ripszám Dóra: A veszélyhelyzetről röviden, különös tekintettel annak aktualitására

Különös figyelmet kell fordítani a katasztrófakockázat átfogó csökkentésére. Magyarországnak rendelkeznie kell olyan képességekkel, amelyek komplex megelőzési és katasztrófakockázat-csökkentési rendszert alkotnak, és természeti vagy ipari katasztrófák, valamint egészségügyi válsághelyzetek és tömeges sérülésekkel és rombolással járó támadás esetén hatékonyan reagálnak a lakosság életének, egészségének, anyagi javainak védelme és a károk minimalizálása érdekében^[1]

Bevezetés^[2]

A válsághelyzetek alapvető jellemzője, hogy szükséges kilépni a hétköznapi élet szokványos jogi keretei, rendszerei közül, elengedhetetlen gyors és határozott feltételeket, reakciókat adni, ezekre pedig a rendkívüli állapot intézménye szolgáltat lehetőséget.^[3]

Általánosságban a különleges jogrendet olyan kivételes, szükség- vagy válsághelyzetben lehet bevezetni, amely a normális jogrend keretei között, a meglévő jogszabályok, illetve eljárások útján nem kezelhető eredményesen. Ezek olyan helyzetek, amelyekben az állam jogszerű működése, és/vagy az állampolgárok élete, egészsége vagy vagyona tömeges mértékben veszélybe kerül, s e veszély elhárítása, következményeinek kezelése vagy a normális jogrend helyreállítása csak meghatározott állami-közhatalmi szervek speciális felhatalmazása által lehetséges.^[4]

A különleges jogrend nem más, mint a társadalom működésének egy olyan állapota, amelynél a biztonság (a természetes személyek vagy a közösség biztonsága) különösen is fenyegetett, mégpedig olyan mértékben, hogy az állam speciális szabályokat alkot a biztonság fenntartása, vagy annak megmentése érdekében. Ez magával vonja azt, hogy a szabadságból többet kell áldozni; és a gyakorlat valóban azt mutatja, hogy különleges jogrend idejére az államok olyan, vagy olyan mértékű alapjog-korlátozást tesznek lehetővé, amelyet más esetben nem.^[5]

A hagyományos közjogi felfogás csak a hadiállapotra, esetleg egyéb, a közhatalom addigi gyakorlásának módját fenyegető más helyzetekre vonatkozóan ismerte el legitimnek a szükségrendeleti kormányzást.^[6] A 20. századi alkotmányfejlődés kiterjesztette a rendkívüli jogrend lehetőségét a természeti csapásokra (például földrengésre, árvízre) és az ipari

katasztrófákra. Természeti vagy elemi csapásokon előre nem látható, a természet erői által előidézett, és emberi közreműködéssel nem megakadályozható katasztrófákat értettek, szembeállítva azokat olyan válsághelyzetekkel, amelyek emberi tevékenységre vagy mulasztásra vezethetők vissza. A legtöbb ország jogrendszerében a különleges jogállapotok egyfajta lépcsőzetes szabályozást kaptak; a szükséghelyzetek leggyakoribb védelmi tárgya még ma is maga az állam, illetve az alkotmányos rend, ennél fogva e szabályok leggyakrabban a hadiállapotra, vagy a hatalomgyakorlás rendjét veszélyeztető egyéb helyzetekre vonatkoznak, ugyanakkor a jog több más katasztrófahelyzet esetére is különleges, a válsághelyzet sajátosságaira specializált szabályokat alkalmaz^[7] – vagyis a normális jogrendtől való eltérés módja és mértéke alapvetően a veszély jellegétől függ.^[8]

Magyarország hatályos Alaptörvénye e tanulmány készülésének idején^[9] hat különböző különleges jogrendet rögzít, ezek a:

- A rendkívüli állapot
- A szükségállapot
- A megelőző védelmi helyzet
- A terrorveszélyhelyzet
- A váratlan támadás
- A veszélyhelyzet^[10]

A rendkívüli állapot nemzetközi konfliktus, a szükségállapot országon belüli eredetű szükséghelyzet (konkrétan lázongás, vagy polgárháború), a megelőző védelmi helyzet rendkívüli állapot kihirdetése előtti háborús veszély esetén hirdetendő ki. A váratlan külső támadás esetét természeténél fogva nem kell kihirdetni, a veszélyhelyzet pedig természeti vagy ipari katasztrófa következtében alkalmazható.^[11]

A terrorveszélyhelyzet terrortámadás jelentős és közvetlen veszélye vagy terrortámadás esetén hirdethető ki.

A veszélyhelyzet, mint speciális különleges jogrend

A különleges jogrenden belül speciálisnak tekinthető a veszélyhelyzet, hiszen ez az egyetlen olyan eleme, amely nem az állam fegyveres védelmére irányul. Ettől függetlenül a katasztrófa előidézése is elképzelhető egy fegyveres konfliktusban, bár ezt a nemzetközi hadijog szigorúan tiltja. A történelem során háborúk esetében pl. a kutak mérgezése, járványok okozása megengedett módszer volt. Azért vezették be a hadijogi tilalmakat, mert

ezeknek az eszközöknek a használata azt eredményezte, hogy a civilek (sőt, elsősorban a civilek) szenvedtek tőle, ráadásul olyan mértékben, amit a modern korban elfogadhatatlannak tartunk. A veszélyes létesítmények elleni támadások veszélye különösen a nemzetközi terrorizmus és az aszimmetrikus hadviselés esetén jelenik meg, ezért e létesítmények katonai védelmi és polgári védelmi felkészítése egyaránt indokolt.^[12]

Magyarország Alaptörvénye kimondja, hogy

(1) A Kormány az élet- és vagyonbiztonságot veszélyeztető elemi csapás vagy ipari szerencsétlenség esetén, valamint ezek következményeinek az elhárítása érdekében veszélyhelyzetet hirdet ki, és sarkalatos törvényben meghatározott rendkívüli intézkedéseket vezethet be.

(2) A Kormány a veszélyhelyzetben rendeletet alkothat, amellyel – sarkalatos törvényben meghatározottak szerint – egyes törvények alkalmazását felfüggesztheti, törvényi rendelkezésektől eltérhet, valamint egyéb rendkívüli intézkedéseket hozhat.

(3) A Kormány (2) bekezdés szerinti rendelete tizenöt napig marad hatályban, kivéve, ha a Kormány – az Országgyűlés felhatalmazása alapján – a rendelet hatályát meghosszabbítja.

(4) A Kormány rendelete a veszélyhelyzet megszűnésével hatályát veszti.^[13]

Az Alkotmány alapszövegének rendelkezéseit a jogalkotó kibővítette és meghatározta, hogy ipari katasztrófa esetén a Kormány veszélyhelyzetet hirdethet ki.^[14]

A katasztrófa nem más, mint

a veszélyhelyzet kihirdetésére alkalmas, illetve e helyzet kihirdetését el nem érő mértékű olyan állapot vagy helyzet, amely emberek életét, egészségét, anyagi értékeiket, a lakosság alapvető ellátását, a természeti környezetet, a természeti értékeket olyan módon vagy mértékben veszélyezteti, károsítja, hogy a kár megelőzése, elhárítása vagy a következmények felszámolása meghaladja az erre rendelt szervezetek előírt együttműködési rendben történő védekezési lehetőségeit, és különleges intézkedések bevezetését, valamint az önkormányzatok és az állami szervek folyamatos és szigorúan összehangolt együttműködését, illetve nemzetközi segítség igénybevételét igényli.^[15]

Veszélyhelyzet kihirdetésének feltételei

Az Alaptörvény 53. cikk (1) bekezdése az előfeltételek közül az élet- és vagyonbiztonságot veszélyeztető elemi csapást és ipari szerencsétlenséget nevesíti az utólagos következmény-elhárítási esetkörön túl, tehát a következmények mérlegelésén alapuló kihirdetésre okot adó folyamatot akár a természeti erők spontán tevékenysége, akár emberi közreműködés is kiválthatja.^[16]

A veszélyhelyzetet kiváltó események közül a katasztrófavédelemről és a hozzá kapcsolódó egyes törvények módosításáról szóló 2011. évi CXXVIII. törvény az alábbiakat nevesíti:

- elemi csapások, természeti eredetű veszélyek, különösen:
- árvízvédekezés során, ha az előrejelzések szerint az áradó víz az addig észlelt legmagasabb vízállást megközelíti és további jelentős áradás várható, vagy elháríthatatlan jégtorlasz keletkezett, vagy töltésszakadás veszélye fenyeget,
- belvízvédekezés során, ha a belvíz lakott területeket, ipartelepeket, fő közlekedési utakat, vasutakat veszélyeztet és a veszélyeztetés olyan mértékű, hogy a kár megelőzése, az újabb elöntések elhárítása meghaladja az erre rendelt szervezetek védekezési lehetőségeit,
- több napon keresztül tartó kiterjedő, folyamatos, intenzív, megmaradó hóesés vagy hófúvás,
- más szélsőséges időjárás következtében az emberek életét, anyagi javait a lakosság alapvető ellátását veszélyeztető helyzet következik be,
- földtani veszélyforrások.
- ipari szerencsétlenség, civilizációs eredetű veszélyek, különösen:
- a veszélyes anyagokkal és hulladékokkal történő tevékenység során a szabadba kerülő anyag az emberi életet, egészséget, továbbá a környezetet tömeges méretekben és súlyosan veszélyezteti,
- nem tervezett radioaktív kiszóródás és egyéb sugárterhelés, amely a biztonságot kedvezőtlenül befolyásolja és a lakosság nem tervezett sugárterhelését idézi elő.
- egyéb eredetű veszélyek, különösen:
- tömeges megbetegedést okozó humánjárvány vagy járványveszély, valamint állatjárvány,
- ivóvíz célú vízkivétellel érintett felszíni és felszín alatti vizek haváriaszerű szennyezése,
- bármely okból létrejövő olyan mértékű légszennyezettség, amely a külön jogszabályban meghatározott riasztási küszöbértéket meghaladja,
- a kritikus infrastruktúrák olyan mértékű működési zavara, melynek következtében a lakosság alapvető ellátása több napon keresztül, vagy több megyét érintően akadályozott.^[17]

Fontos megjegyezni, hogy az alaptörvényi okokat a sarkalatos törvény példálózó jelleggel

mutatja be, annak felsorolása nem teljeskörű.

A kihirdetés alanya és egyben a veszélyhelyzeti döntéshozatal centruma is maga a Kormány, amelynek mérlegelési jogköre az Alaptörvény megfogalmazása szerint utólagos is lehet. Elképzelhető tehát, hogy a magára a katasztrófa idejére nem, pusztán a későbbiekben a következményeinek felszámolása érdekében kerül kihirdetésre a veszélyhelyzet.^[18]

Magyarországon kihirdetett veszélyhelyzetek

A 2020. március 11-én kihirdetett veszélyhelyzet nem az első volt Magyarországon, hiszen a Kormány a rendszerváltás óta nem kevesebb mint 16 alkalommal hozott már ilyen döntést. Amint az az táblázatból kitűnik, a veszélyhelyzetre okot adó körülmény 15 alkalommal az árvíz és a belvíz volt (A 15 ár-/belvizes veszélyhelyzet valójában kevesebb, hét időszakra vonatkozik, azonban a Kormány egyes esetekben – akár néhány nap különbséggel – több veszélyhelyzetet kihirdető rendeletet is kiadott, többnyire eltérő területi hatállyal.), egyszer pedig – a 2010-es kolontári iszapkatasztrófa nyomán – ipari baleset miatt kellett veszélyhelyzetet hirdetni.^[19]

	Veszélyhelyzetet kihirdető kormányrendelet	Veszélyhelyzetre okot adó körülmény	Területi hatály	Hatály időtartama
1.	47/2000. (IV. 10.) Korm. rendelet	árvíz	9 megye	32 nap
2.	40/2001. (III. 6.) Korm. rendelet	árvíz	1 megye	n. a.
3.	176/2002. (VIII. 15.) Korm. rendelet	árvíz	3 megye és a főváros	6 nap
4.	76/2006. (IV. 3.) Korm. rendelet	árvíz	Duna és Ipoly egyes szakaszai	7 nap
5.	87/2006. (IV. 14.) Korm. rendelet	árvíz	Tisza egyes szakaszai	11 nap
6.	101/2006. (IV. 25.) Korm. rendelet	árvíz	Tisza egyes szakaszai	14 nap
7.	183/2010. (V. 17.) Korm. rendelet	árvíz	1 megye	8 nap
8.	186/2010. (VI. 2.) Korm. rendelet	árvíz és belvíz	1 megye	15 nap
9.	187/2010. (VI. 2.) Korm. rendelet	árvíz	1 megye	7 nap
10.	188/2010. (VI. 3.) Korm. rendelet	árvíz és belvíz	2 megye	14 nap
11.	189/2010. (VI. 4.) Korm. rendelet	árvíz és belvíz	8 megye	13 nap
12.	245/2010. (X. 6.) Korm. rendelet	ipari baleset	3 megye	267 nap

13.	1/2011. (I. 12.) Korm. rendelet	árvíz	1 megye	43 nap
14.	15/2011. (II. 24.) Korm. rendelet	árvíz	1 megye	n. a.
15.	177/2013. (VI. 4.) Korm. rendelet	árvíz	3 megye és a főváros	46 nap
16.	191/2013. (VI. 10.) Korm. rendelet	árvíz	5 megye	40 nap

1. táblázat

A 2020 előtt kihirdetett veszélyhelyzetek jellemzői^[20]

Tehát részleges veszélyhelyzet kihirdetésére korábban is sor került már több alkalommal, azonban a 2020. március 11-én 15 órakor hatályba lépett kormányrendelettel bevezetett veszélyhelyzet olyan új helyzetet teremtett, mind a teljes magyar jogrendszer, mind annak társadalmi, gazdasági környezete vonatkozásában, amelyre korábban még nem volt példa. Az alkotmányos felhatalmazás útján megszülető veszélyhelyzeti kormányrendeletek az ország teljes területén és a jogrendszer szinte minden ágában éreztették hatásukat, egyes kérdésekben hosszabb távú, maradandó változásokat is előidézve.^[21]

A koronavírus járvánnyal összefüggő veszélyhelyzet

Magyarország Kormánya 2020. március 11-én az ország egész területére veszélyhelyzetet hirdetett ki az élet- és vagyonbiztonságot veszélyeztető tömeges megbetegedést okozó humánjárvány következményeinek elhárítása, a magyar állampolgárok egészségének és életének megóvása érdekében.^[22] Ezen kormányrendelet 2020. június 18-tól hatályát veszítette, azonban rövid rendes jogrendi időszakot követően a járványhelyzet súlyosbodásával újra különleges jogrendi állapot bevezetését tartotta szükségesnek a Kormány, így előbb 2020 novemberében^[23], majd – annak megszüntetését követően^[24] – 2021 februárjától^[25] ismét veszélyhelyzetet hirdetett.^[26]

Az Alaptörvény 53. cikke akkor teszi lehetővé a veszélyhelyzet elrendelését, ha élet- vagy vagyonbiztonságot veszélyeztető elemi csapás vagy ipari szerencsétlenség következik be,

valamint abban az esetben, ha ezen események következményeinek elhárítása azt szükségessé

teszi. Ennek értelmében az Alaptörvény nem ismeri a különleges jogrend elrendelésének lehetőségét járványveszély esetén, ugyanakkor a vonatkozó sarkalatos törvény (a katasztrófavédelemről és a hozzá a hozzá kapcsolódó egyes törvények módosításáról szóló

2011. évi CXXVIII. törvény, a továbbiakban: Kat.) 44. §-a megadja a veszélyhelyzetet előidéző körülmények pontos meghatározását, ennek keretében az elemi csapás és az ipari szerencsétlenségek mellett nevesíti a tömeges megbetegedést okozó humánjárványt is, mint az egyéb eredetű veszélyek egyik esetkörét. A veszélyhelyzetet kihirdető kormányrendelet tehát nem magára az Alaptörvényre, hanem a Kat.-ra hivatkozással rendelte el a különleges jogrendet, a magyar állampolgárok egészségének és életének hatékony megóvása érdekében.^[27]

A különleges jogrend ezen speciális formájának bevezetése a Kormány számára rendkívüli felhatalmazást jelentett arra, hogy a járvány által okozott veszélyhelyzetet rendeleti kormányzással hárítsa el. A Kormány ennek keretei között olyan rendeletek egész sorát adta ki, amelyekkel felfüggesztette egyes törvények részleges alkalmazását, vagy eltért bizonyos törvényi rendelkezésektől, valamint egyéb rendkívüli intézkedéseket léptetett életbe.^[28]

Az alkotmányos szabályozás értelmében a kihirdetett veszélyhelyzettel kapcsolatos rendkívüli intézkedésekről kormányrendeletek rendelkeznek, amelyek főszabály szerint tizenöt napig maradnak hatályban, azonban a koronavírus elleni védekezésről szóló 2020. évi XII. törvény (a továbbiakban: Felhatalmazási törvény) elfogadásával az Országgyűlés – az addig elfogadott kormányrendeletek megerősítésén túl – felhatalmazta a Kormányt a veszélyhelyzeti kormányrendeletek különleges jogrend megszűnéséig való meghosszabbítására (Felhatalmazási törvény 3. §). Ezen túlmenően a Felhatalmazási törvény rögzítette a Kormány azon jogkörét, miszerint veszélyhelyzetben – a Kat.-ban meghatározott rendkívüli intézkedéseken és szabályokon túl – meghatározott célból (mint például az állampolgárok élet, egészség- és jobbiztonsága), a szükségesség és arányosság elvének megfelelően rendeletével egyes törvények alkalmazását felfüggeszse, törvényi rendelkezésektől eltérjen, továbbá egyéb rendkívüli intézkedéseket hozzon (Felhatalmazási törvény 2. §).^[29]

Alaptörvényt módosítás

László Viktória és Muhoray Árpád összegyűjtötte azokat a tényezőket, melyek az alkotmányos szabályozás megújítását napjainkban indokolja.

- Magyarország a Nemzeti Biztonsági Stratégiájában rögzíti, hogy „Különös figyelmet kell fordítani a katasztrófakockázat átfogó csökkentésére. Magyarországnak rendelkeznie kell olyan képességekkel, amelyek komplex megelőzési és katasztrófakockázat-csökkentési rendszert alkotnak, és természeti vagy ipari katasztrófák, valamint egészségügyi

válsághelyzetek és tömeges sérülésekkel és rombolással járó támadás esetén hatékonyan reagálnak a lakosság életének, egészségének, anyagi javainak védelme és a károk minimalizálása érdekében”.^[30]

- A koronavírusjárvány 2020. márciusában Magyarországon is megjelent, így a Kormánynak ismeretlen, eddig nem létező rendkívüli helyzettel szemben kellett fellépnie. A járvány negatív következményeinek – amelyek az élet minden területén megjelentek összetett, előre nem látható, egymással kölcsönhatásban álló folyamatokat indítva el – kezelése érdekében a Kormány 2020. március 11-én az ország egész területére kiterjedő hatállyal kihirdette a veszélyhelyzet,^[31] ezáltal a rendszerváltozást követően Magyarország teljes területén először valósult meg különleges jogrend.^[32] A járvány idején a veszélyhelyzetre vonatkozó alapvető rendelkezéseket maga az Alaptörvény, a részletes szabályanyagot a katasztrófavédelmi törvény tartalmazta.^[33]
- A 21. századi hatékony válságkezelést nehezítő ellentmondásoknak, hiányosságoknak a kiküszöbölése érdekében 2020. december 22-én sor került az Alaptörvény kilencedik módosításának kihirdetésére.^[34] A különleges jogrendre vonatkozó módosítás 2023. július 1-jén lép hatályba.^[35]

Az Alaptörvény 2020. decemberben elfogadott kilencedik módosítása gyökeresen átformázta a különleges jogrendre vonatkozó szabályozást. A módosítás általános indokolása védelmi és biztonsági reformról szól, és leszögezi, hogy a módosítás célja „a korszerűbb, a változó biztonsági környezethez jobban alkalmazkodó és az elmúlt évek válságkezeléseinek tapasztalataira építő, hatékony rendszer” kialakítása, és mindemellett az Alaptörvénybe többletgaranciákat beépítésére is sor kerül. A részletes indokolás megemlíti továbbá az átláthatóságot és a fokozatosság elvét, mint a módosító javaslat során szem előtt tartott elveket. A különleges jogrendi rész rövidülésével a korábbi hat különleges jogrendi állapot helyett a módosítás nyomán csak három kategória lesz megkülönböztetve: a hadiállapot, a szükségállapot és a veszélyhelyzet.^[36]

A veszélyhelyzet kihirdetésére okot adó körülmények a következők szerint módosultak^[37]:

Veszélyhelyzet [Alaptörvény jelenlegi szövegváltozata, 53. cikk (1) bekezdés]

az élet- és vagyonbiztonságot veszélyeztető elemi csapás vagy ipari szerencsétlenségesetén

Veszélyhelyzet [Alaptörvény Módosítás utáni szövegváltozata, 51. cikk (1) bekezdés]

az élet- és vagyonbiztonságot veszélyeztető súlyos esemény – különösen elemi csapás vagy ipari szerencsétlenség – esetén

A továbbiakban tehát az Alaptörvény szövegében az elemi csapás és az ipari szerencsétlenség kizárólag példálózó jelleggel jelenik meg, a veszélyhelyzet bármely, az élet- és vagyonbiztonságot veszélyeztető súlyos esemény esetén kihirdethető.

Az Alaptörvény 9. módosítása értelmében a veszélyhelyzet szabályozása 2023. július 1-től a következők szerint alakul

(1) A Kormány az élet- és vagyonbiztonságot veszélyeztető súlyos esemény – különösen elemi csapás vagy ipari szerencsétlenség – esetén, valamint ezek következményeinek az elhárítása érdekében veszélyhelyzetet hirdethet ki.

(2) A veszélyhelyzet harminc napra hirdethető ki.

(3) A Kormány a veszélyhelyzetet az Országgyűlés felhatalmazása alapján meghosszabbíthatja, ha a veszélyhelyzet kihirdetésére okot adó körülmény továbbra is fennáll.

(4) A (3) bekezdés szerinti felhatalmazásról az Országgyűlés a jelen lévő országgyűlési képviselők kétharmadának szavazatával dönt.^[39]

Összegezés

A különleges jogrend a társadalom működésének egy olyan állapota, amelynél a biztonság (a természetes személyek vagy a közösség biztonsága) különösen is fenyegetett, így az állam speciális szabályokat alkot a biztonság fenntartására, megmentésére.^[40]

A különleges jogrenden belül is kitűnik a veszélyhelyzet, hiszen ez az egyetlen olyan eleme, amely nem az állam fegyveres védelmére irányul.^[41]

A koronavírus járványt megelőzően veszélyhelyzet kihirdetésére korábban is sor került már több alkalommal is, azonban a 2020. március 11-én 15 órakor hatályba lépett kormányrendelettel bevezetett veszélyhelyzet olyan új helyzetet teremtett, mind a teljes magyar jogrendszer, mind annak társadalmi, gazdasági környezete vonatkozásában, amelyre korábban még nem volt példa.^[42]

Részben a koronavírus járvány kapcsán kihirdetett veszélyhelyzet vezetett az Alaptörvény 9. módosításához, melynek értelmében a veszélyhelyzet szabályozása 2023. július 1-től a

következők szerint alakul: „A Kormány az élet- és vagyonbiztonságot veszélyeztető súlyos esemény – különösen elemi csapás vagy ipari szerencsétlenség – esetén, valamint ezek következményeinek az elhárítása érdekében veszélyhelyzetet hirdethet ki.”^[43]

Felhasznált irodalom

Agamben, Giorgio: State of Exception, Chicago and London, *The University of Chicago Press*, 2005.

Csink Lóránt: Mikor legyen a jogrend különleges?, *Iustum Aequum Salutare*, XIII. évf., 2017/4

Ferejohn, John – Pasquino, Pasquale: The law of the exception: A typology of emergency powers, *International Journal of Constitutional Law*, 2004/2

Földi Kitti: Nekem kéne feláldozni magam, vagy mások áldozzák fel magukat értem?, *444.hu*, 2020. április 10.

Friedrich Koja: Állami szükségállapot és a szükségállapotra vonatkozó jog, in Takács Péter (szerk.): Államtan. Írások a XX. századi általános államtudomány köréből. Budapest, Szent István Társulat, 2003.

Horváth Attila: A 2020-as Covid-veszélyhelyzet alkotmányjogi szemmel, in: Nagy Zoltán – Horváth Attila (szerk.): *A különleges jogrend és nemzeti szabályozási modelljei*. Budapest, Mádl Ferenc Összehasonlító Jogi Intézet, 2021.

Horváth Attila: A különleges jogrend fejlődése Magyarországon a kilencedik Alaptörvény-módosítás tükrében in: Nagy Zoltán – Horváth Attila (szerk.): *A különleges jogrend és nemzeti szabályozási modelljei*. Budapest, Mádl Ferenc Összehasonlító Jogi Intézet, 2021.

Jakab András – Till Szabolcs: A különleges jogrend, in: Trócsányi László (et al.) (szerk.): *Bevezetés az alkotmányjogba*, Budapest, HVG-ORAC, 2014.

László Viktória – Muhoray Árpád: A veszélyhelyzeti szabályozás alkotmányos jogfejlődési tapasztalatainak értékelése, *Hadtudomány*, 2021. évi elektronikus lapszám

László Viktória: A hatályos magyar szabályozás és a koronavírus-járvány első hulláma idején kihirdetett veszélyhelyzet során bevezetett kormányzati intézkedések vizsgálata, *Katonai Jogi és Hadijogi Szemle*, IX. évf. 2021/1.

Mészáros Gábor: Indokolt-e a különleges jogrend koronavírus idején? – Avagy a 40/2020. (III. 11.) Korm. rendelettel összefüggő alkotmányjogi kérdésekről, *Fundamentum*, XXIII. Évf., 2019/3-4.

Rácz Lilla: A veszélyhelyzet első kihirdetésének évfordulójára: 365 nap rövid veszélyhelyzeti kronológiája, *jtiblog*, *A Jogtudományi Intézet blogoldala*, 2021. március 11.

Szabó Csaba – Horváth László: Magyarország Alaptörvényének és a Magyar Köztársaság Alkotmányának összevetése a különleges jogrend vonatkozásában, *Hadmérnök*, VII. évf., 2012/2.

Szente Zoltán: A 2020. március 11-én kihirdetett veszélyhelyzet alkotmányossági problémái, *Állam- és Jogtudomány*, LXI. évf., 2020/3

Ungvári Álmos – Sabjanics István: Pandémia és különleges jogrend Magyarországon, *Scientia et Securitas*, II. Évf., 2021/3.

Hivatkozások

1. Magyarország Nemzeti Biztonsági Stratégiájáról szóló 1163/2020. (IV. 21.) Korm. határozat, 174. ↑
2. Készült „A hazai biovédelmi és biobiztonsági kutatások tudományos alapjainak megteremtése” című, TKP-2021-NVA-07 azonosítószámú pályázat keretében ↑
3. Földi Kitti: Nekem kéne feláldozni magam, vagy mások áldozzák fel magukat értem?, *444.hu*, 2020. április 10.
<https://444.hu/2020/04/10/nekem-kene-felaldozni-magam-vagy-masok-aldozzak-fel-magukat-ertem> (Letöltés: n.a.) Idézi: Karácsony András – Nagypál Szabolcs: Jogállam és rendkívüli helyzet, in Koltay András – Török Bálint (szerk.): *Járvány sújtotta társadalom*, Budapest, Ludovika Egyetemi Kiadó, 2021, 39-47. ↑
4. Friedrich: *Állami szükségállapot*, 797. Idézi: Szent: *A 2020. március 11-én kihirdetett veszélyhelyzet*, 115-139. ↑
5. Csink Lóránt: Mikor legyen a jogrend különleges?, *Iustum Aequum Salutare*, XIII. évf., 2017/4, 7-16. ↑
6. Lásd például Giorgio Agamben: *State of Exception*, Chicago and London, *The University of Chicago Press*, 2005. Idézi: Szent: *A 2020. március 11-én kihirdetett veszélyhelyzet*, 115-139. ↑
7. John Ferejohn – Pasquale Pasquino: *The law of the exception: A typology of emergency*

- powers, *International Journal of Constitutional Law*, 2004/2, 229. Idézi: Sente: A 2020. március 11-én kihirdetett veszélyhelyzet, 115-139. ↑
8. A Nemzetközi Monetáris Alap (IMF) adatbázisa szerint 2020. április 3-áig összesen 15 európai ország vezetett be szükséghelyzetet. Ld.
<https://www.imf.org/en/Topics/imf-and-covid19/Policy-Responses-to-COVID-19>. Idézi: Sente: A 2020. március 11-én kihirdetett veszélyhelyzet, 115-139. ↑
 9. Magyar Közlöny 2020/285. 10130, mely Magyarország Alaptörvényének 9. módosítását tartalmazza 11. cikkében kimondja, hogy az Alaptörvény 48. Cikke 2023. július 1-től a következő jogrendeket ismeri el: „Különleges jogrend a hadiállapot, a szükségállapot és a veszélyhelyzet.” ↑
 10. Magyarország Alaptörvénye (2011. április 25.) 49-53. cikk ↑
 11. Jakab-Till: *A különleges jogrend*, 466. ↑
 12. Uo. ↑
 13. Magyarország Alaptörvénye (2011. április 25.) 53. cikk ↑
 14. Szabó Csaba – Horváth László: Magyarország Alaptörvényének és a Magyar Köztársaság Alkotmányának összevetése a különleges jogrend vonatkozásában, *Hadmérnök*, VII. évf., 2012/2, 395-404. ↑
 15. A katasztrófavédelemről és a hozzá kapcsolódó egyes törvények módosításáról szóló 2011. évi CXXVIII. törvény 3.§ 5. pont ↑
 16. Jakab-Till: *A különleges jogrend*, 466. ↑
 17. A katasztrófavédelemről és a hozzá kapcsolódó egyes törvények módosításáról szóló 2011. évi CXXVIII. törvény 44. § ↑
 18. Jakab-Till: *A különleges jogrend*, 466. ↑
 19. Horváth Attila: A 2020-as Covid-veszélyhelyzet alkotmányjogi szemmel, in: Nagy Zoltán – Horváth Attila (szerk.): *A különleges jogrend és nemzeti szabályozási modelljei*. Budapest, Mádl Ferenc Összehasonlító Jogi Intézet, 2021, 149-173. ↑
 20. Horváth: *A 2020-as Covid-veszélyhelyzet alkotmányjogi szemmel*, 149-173. ↑
 21. Rácz Lilla: A veszélyhelyzet első kihirdetésének évfordulójára: 365 nap rövid veszélyhelyzeti kronológiája, *jtiblog*, *A Jogtudományi Intézet blogoldala*, 2021. március 11., <https://jog.tk.hu/blog/2021/03/a-veszelyhelyzet-elso-kihirdetesenek-evfordulojara> (Letöltés: 2022. április 4.) ↑
 22. A veszélyhelyzet kihirdetéséről szóló 40/2020. (III. 11.) Korm. rendelet ↑
 23. A veszélyhelyzet kihirdetéséről szóló 478/2020. (XI. 3.) Korm. rendelet ↑
 24. A veszélyhelyzet kihirdetéséről szóló 478/2020. (XI. 3.) Korm. rendelettel kihirdetett veszélyhelyzet megszüntetéséről szóló 26/2021. (I. 29.) Kormány rendelet ↑
 25. A veszélyhelyzet kihirdetéséről és a veszélyhelyzeti intézkedések hatálybalépéséről szóló 27/2021. (I. 29.) Korm. rendelet ↑

26. Ungvári Álmos – Sabjanics István: Pandémia és különleges jogrend Magyarországon, *Scientia et Securitas*, II. Évf., 2021/3, 284–291. ↑
27. Mészáros Gábor: Indokolt-e a különleges jogrend koronavírus idején? – Avagy a 40/2020. (III. 11.) Korm. rendelettel összefüggő alkotmányjogi kérdésekről, *Fundamentum*, XXIII. Évf., 2019/3–4, 63–72. ↑
28. Szente: *A 2020. március 11-én kihirdetett veszélyhelyzet*, 115–139. ↑
29. Ungvári–Sabjanics: *Pandémia és különleges jogrend Magyarországon*, 284–291. ↑
30. Magyarország Nemzeti Biztonsági Stratégiájáról szóló 1163/2020. (IV. 21.) Korm. határozat, 174. Idézi: László Viktória – Muhoray Árpád: A veszélyhelyzeti szabályozás alkotmányos jogfejlődési tapasztalatainak értékelése, *Hadtudomány*, 2021. évi elektronikus lapszám <https://www.mhtt.eu/hadtudomany/2021/2021e/L%c3%a1szl%c3%b3%20V%20Muhoray%20%c3%81.pdf> (Letöltés: 2022. március 25.) ↑
31. 40/2020. (III. 11.) Korm. rendelet veszélyhelyzet kihirdetéséről. Idézi: László–Muhoray: *A veszélyhelyzeti szabályozás* ↑
32. László–Muhoray: *A veszélyhelyzeti szabályozás* ↑
33. László Viktória: A hatályos magyar szabályozás és a koronavírus-járvány első hulláma idején kihirdetett veszélyhelyzet során bevezetett kormányzati intézkedések vizsgálata, *Katonai Jogi és Hadijogi Szemle*, IX. évf. 2021/1, 43–76. Idézi: László–Muhoray: *A veszélyhelyzeti szabályozás* ↑
34. Magyarország Alaptörvényének kilencedik módosítása. 11. cikk. Magyar Közlöny 2020/285. 10128–10131. Idézi: László–Muhoray: *A veszélyhelyzeti szabályozás* ↑
35. Az Alaptörvényhez és annak módosításaihoz tartozó indokolások. Indokolások Tára 2020/161. 1894. idézi: László–Muhoray: *A veszélyhelyzeti szabályozás* ↑
36. Horváth Attila: A különleges jogrend fejlődése Magyarországon a kilencedik Alaptörvény-módosítás tükrében in: Nagy Zoltán – Horváth Attila (szerk.): *A különleges jogrend és nemzeti szabályozási modelljei*. Budapest, Mádl Ferenc Összehasonlító Jogi Intézet, 2021, 122–148. ↑
37. Horváth: *A különleges jogrend fejlődése Magyarországon*, 122–148. ↑
38. Uo. ↑
39. Magyar Közlöny 2020/285. 10130 ↑
40. Csink: *Mikor legyen a jogrend különleges?*, 7–16. ↑
41. Jakab–Till: *A különleges jogrend*, 466. ↑
42. Rácz: *A veszélyhelyzet első kihirdetésének évfordulójára* ↑
43. Magyar Közlöny 2020/285. 10130 ↑